

นวัตกรรมการดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวานโดยชุมชนมีส่วนร่วม ดาวใจเบาหวานความดันโลหิตสูง

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านค้อ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี
น.ส.สุกัญญา มีลา , พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ประจำปี ๒๕๖๘

ความเป็นมา

โรคเบาหวานเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่รักษาไม่หายและเป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศ (WHO, ๑๙๙๗: ๒๐-๕๑ อ้างใน พีระ อารีรัตน์, ๒๕๔๔ : ๑) ซึ่งมีผู้ป่วยเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ จากรายงานทั่วโลกพบว่ามีอัตราการตายจากโรคไม่ติดต่อเฉลี่ยร้อยละ ๑๐ แต่เดิมโรคไม่ติดต่อเรื้อรังจัดว่าเป็นโรคที่แสดงถึงความมั่งคั่งเพราะส่วนใหญ่พบในผู้ที่มีฐานะร่ำรวยที่อาศัยอยู่ในประเทศอุตสาหกรรม แต่ปัจจุบันประเทศสามารถพบได้กับทุกประเทศ ที่มีอาหารการกินที่อุดมสมบูรณ์และมีการเปลี่ยนแปลงทางประชากรและวัฒนธรรม ก็พบปัญหานี้มากขึ้นเช่นกัน โรคไม่ติดต่อเรื้อรังนี้นอกจากจะทำให้เกิดความพิการและสูญเสียชีวิตแล้ว ยังเป็นภาระแก่สังคม และทำให้สูญเสียเศรษฐกิจของประเทศเป็นจำนวนมากและเพิ่มขึ้นทุกปีจากการละเลยการดูแลตนเองของกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานดังกล่าว แม้จะเป็นที่ทราบกันดีว่า การป้องกันโรคย่อมดีกว่าการรักษา

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านค้อ เป็นสถานบริการหนึ่งที่มีจำนวนผู้ป่วยเบาหวานเพิ่มขึ้นทุกปี ปี ๒๕๖๕ มีจำนวนผู้ป่วย จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๗ ของประชากรทั้งหมด ปี ๒๕๖๖ มีจำนวนผู้ป่วย จำนวน ๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๐ ของประชากรทั้งหมด ปี ๒๕๖๗ มีจำนวนผู้ป่วย จำนวน ๗๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๘ ของประชากรทั้งหมด ปี ๒๕๖๘ มีจำนวนผู้ป่วย จำนวน ๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๗ ของประชากรทั้งหมด ปี ๒๕๖๖ มีจำนวนผู้ป่วย จำนวน ๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๐ ของประชากรทั้งหมด (จากข้อมูลการขึ้นทะเบียนผู้ป่วยเรื้อรัง รพ.สต.บ้านค้อ ปี ๒๕๖๕-๒๕๖๗) และในการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าผู้ป่วยยังขาดทักษะในการดูแลสุขภาพตนเอง มีผู้ป่วยที่ควบคุมระดับน้ำตาลได้ไม่ดี

ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพและลดการเกิดภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยเบาหวาน ให้ผู้ป่วยได้มีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพตนเองมากขึ้น ทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านค้อ จึงได้จัดบริการคลินิกเบาหวาน จัดให้มีกิจกรรมกลุ่มการให้บริการแบบครบวงจร ทำให้ผู้ป่วยสามารถดูแลตนเองได้ดีขึ้น ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ดี

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน
๒. เพื่อให้ผู้ป่วยเบาหวานปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพตนเองได้ถูกต้อง

กิจกรรม

๑. ตรวจร่างกายผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการ ชั่งน้ำหนัก วัดความดันโลหิตและตรวจระดับน้ำตาลในเลือด เริ่มให้บริการตั้งแต่เวลา ๐๗.๐๐น.
๒. ประเมินภาวะสุขภาพรายบุคคล
๓. จัดบริการข้าวต้มสำหรับผู้ป่วยเบาหวานทุกคน หลังรับประทานอาหาร ยา แล้ว ๓๐ นาที

๔. จัดกิจกรรมกลุ่มผู้ป่วยเบาหวาน ตามระดับความสามารถในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด ออกเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้
- กลุ่มสีเขียว คือ กลุ่มที่ควบคุมระดับน้ำตาลได้ดี (๘๐ - ๑๓๙ mg%)
  - กลุ่มสีเหลือง คือ กลุ่มที่ควบคุมระดับน้ำตาลได้พอใช้ (๑๔๐ - ๑๗๙ mg%)
  - กลุ่มสีแดง คือ กลุ่มที่ควบคุมระดับน้ำตาลได้ไม่ดี (๑๘๐ mg% ขึ้นไป)
  - สำหรับผู้ป่วยที่สามารถรักษาระดับน้ำตาลหรือความดันโลหิตอยู่ในระดับดี ๓ เดือน ติดต่อกันจะได้รับรางวัลโดยการติดตามให้ทุกเดือน
๕. เจ้าหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเอง โดยการกระตุ้นให้ผู้ป่วยเบาหวานต้นแบบและผู้ป่วยเบาหวานกลุ่มสีเขียว ได้เล่าประสบการณ์ในการปฏิบัติตัวพร้อมให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยเบาหวานกลุ่มสีเหลืองและสีเขียว เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดูแลตนเอง
๖. เจ้าหน้าที่สอนการออกกำลังกายแบบยืดเหยียดกล้ามเนื้อ การบริหารเท้า และการออกกำลังกายแบบโยคะ ให้อาสาสมัครต้นแบบแต่ละหมู่บ้านสอนการออกกำลังกายแก่ผู้ป่วยเบาหวาน
๗. ผู้ป่วยเบาหวานกลุ่มสีแดงจะได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่และตรวจระดับน้ำตาลในเลือดซ้ำอีก ๑ สัปดาห์ หากไม่ดีขึ้นจะได้รับการส่งตัวเพื่อรักษาที่โรงพยาบาลและมีการติดตามเยี่ยมหลังการรักษา

ระยะเวลาดำเนินการ

ตุลาคม ๒๕๖๗ – กันยายน ๒๕๖๘

การประเมินความพึงพอใจทั้งผู้ให้บริการและผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการใน รพ.สต.บ้านค้อ

สรุปผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการที่ รพ.สต.บ้านค้อ

จากการสำรวจความพึงพอใจของผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการที่ รพ.สต.บ้านค้อจำนวน ๒๔ ราย โดยการใช้แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนข้อมูลที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้มารับบริการ ส่วนที่ ๒ ความพึงพอใจต่อการรับบริการที่รพ.สต.บ้านค้อ ส่วนที่ ๓ เป็นการแสดงความคิดเห็นต่อการให้บริการของ รพ.สต.บ้านค้อ ในส่วนของความพึงพอใจในการให้บริการ ได้แบ่งระดับความพึงพอใจในการรับบริการดังนี้

พึงพอใจมากที่สุด	ให้ ๔ คะแนน
พึงพอใจมาก	ให้ ๓ คะแนน
พึงพอใจน้อย	ให้ ๒ คะแนน
พึงพอใจน้อยที่สุด	ให้ ๑ คะแนน
ไม่มีข้อมูล	ให้ ๐ คะแนน

๑. ข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นเบาหวานที่มาใช้บริการที่รพ.สต.บ้านค้อ ในช่วงเดือนมกราคม ๒๕๕๙ ถึง เมษายน ๒๕๕๙ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๑ แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่มาใช้บริการที่รพ.สต.บ้านค้อ

ปัจจัย	ร้อยละ	จำนวน
๑.กลุ่มอายุ		
● ๓๙ ปีและต่ำกว่า	๔.๑๖	๑
● ๔๐ - ๔๔ ปี	๒๐.๘๐	๕
● ๔๕ - ๔๙ ปี	๑๖.๐	๔
● ๕๐ -๕๔ ปี	๒๙.๒๐	๗
● ๕๕ - ๖๐ ปี	๑๖.๐	๔
● ๖๑ ปีขึ้นไป	๑๒.๕	๓
รวม	๑๐๐	๒๔
๒.อาชีพ		
● เกษตรกรรม	๘๓.๓๐	๒๐
● รับจ้าง	๑๖.๗๐	๔
รวม	๑๐๐	๒๔
๓.การศึกษา		
● ประถมศึกษา	๖๖.๗๐	๑๖
● มัธยมศึกษา	๓๓.๓๐	๘
รวม	๑๐๐	๒๔

อายุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๕๐ -๕๕ ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ ๒๙.๒ และรองลงมาคือ กลุ่มอายุ ๔๐ -๔๔ ปี ร้อยละ ๒๐.๘ กลุ่มอายุ ๔๕ - ๔๙ ปี และอายุ ๕๕ - ๕๖ ปี ร้อยละ ๑๖ อายุ ๖๑ ปีขึ้นไปร้อยละ ๑๒.๓ ส่วนกลุ่มอายุตัวอย่างส่วนน้อยมีอายุ ๓๙ ปี และต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ ๔.๑๖

อาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ ๘๓.๓๐ รองลงมาคือ รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗๐

การศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบชั้นการศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๗๐ รองลงมาคือ มัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๐

๒. ข้อมูลความพึงพอใจของผู้มารับบริการที่รพ.สต.บ้านค้อ จากการศึกษาความพึงพอใจของผู้ป่วย เบาทหวานที่มารับบริการที่รพ.สต.บ้านค้อ กลุ่มตัวอย่าง ๒๔ ราย โดยใช้แบบสอบถามซึ่งมีลักษณะ เป็นคำถามประเมินค่าจำนวน ๕ ข้อ ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๒ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความพึงพอใจในการรับบริการ

ความพึงพอใจ	พึงพอใจมากที่สุด (๔)	พึงพอใจมาก (๓)	พึงพอใจน้อย (๒)	พึงพอใจน้อยที่สุด (๑)	ไม่มีข้อมูล (๐)
๑. นวัตกรรมทำให้บริการด้วยความ สะดวกรวดเร็ว	๙๑.๗๙ (๒๒)	๘.๓ (๒)	๐ (๐)	๐ (๐)	๐ (๐)
๒. นวัตกรรมทำให้หน่วยบริการปฐม ภูมิมีความต่อเนื่องในการให้บริการ	๙๕.๘ (๒๓)	๔.๒ (๑)	๐ (๐)	๐ (๐)	๐ (๐)
๓. นวัตกรรมทำให้บริการเป็นไปตาม กำหนดเวลาราชการ	๘๗.๕ (๒๑)	๑๒.๕ (๓)	๐ (๐)	๐ (๐)	๐ (๐)
๔. นวัตกรรมทำให้หน่วยปฐมภูมิ สื่อสารสร้างความเข้าใจแก่ ผู้รับบริการ	๙๑.๗ (๒๒)	๘.๓ (๒)	๐ (๐)	๐ (๐)	๐ (๐)
๕. นวัตกรรมทำให้บริการที่ท่านได้รับ การบริการของหน่วยบริการปฐมภูมิ มีคุณภาพ	๙๑.๗ (๒๒)	๘.๓ (๒)	๐ (๐)	๐ (๐)	๐ (๐)

ข้อความที่๑ “นวัตกรรมทำให้บริการด้วยความ สะดวกรวดเร็ว” พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ตอบว่า ได้รับ ความพึงพอใจมากที่สุด ร้อยละ ๙๑.๗๐ รองลงมาคือความพึงพอใจมาก ร้อยละ ๘.๓๐

ข้อความที่๒ “นวัตกรรมทำให้หน่วยบริการปฐมภูมิมีความต่อเนื่องในการให้บริการ” พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ตอบว่า ได้รับ ความพึงพอใจมากที่สุด ร้อยละ ๙๕.๘๐ รองลงมาคือความพึงพอใจมาก ร้อยละ ๔.๒๐

ข้อความที่๓ “นวัตกรรมทำให้บริการเป็นไปตามกำหนดเวลาราชการ” พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ตอบว่า ได้รับ ความพึงพอใจมากที่สุด ร้อยละ ๘๗.๕๐ รองลงมาคือความพึงพอใจมาก ร้อยละ ๑๒.๕๐

ข้อความที่ ๔ “นวัตกรรมทำให้หน่วยปฐมภูมิสื่อสารสร้างความเข้าใจแก่ผู้รับบริการ” พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ตอบว่า ได้รับ ความพึงพอใจมากที่สุด ร้อยละ ๙๑.๗๐ รองลงมาคือความพึงพอใจมาก ร้อยละ ๘.๓๐

ข้อความที่๕ “นวัตกรรมทำให้บริการที่ท่านได้รับการบริการของหน่วยบริการปฐมภูมิมีคุณภาพ” พบว่ากลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่ ตอบว่า ได้รับ ความพึงพอใจมากที่สุด ร้อยละ ๙๑.๗๐ รองลงมาคือความพึงพอใจมาก ร้อย ละ ๘.๓๐